ÖNCELİKLE, HUKUK VE EĞİTİM SİSTEMİMİZİ YENİDEN İNŞA ETMELİYİZ

Öncelikle itibarı iyice zedelenmiş hukuk sistemimizi, çağın gerisinde kalmış eğitim sistemimizi yeniden inşa etmek, bir daha devlet yapısı içinde paralel oluşumlara izin vermeyecek bir kamu idaresi sistemini tasarlamak zorundayız. Yoksa sekiz yıldır saplanıp kaldığımız orta gelir tuzağından başka türlü çıkamayız.

Ekonomideki sıkıntıların büyüdüğünü ve mevcut yapının büyüme temposunu istediğimiz ölçüde yükseltemediğini görüyoruz. Yılbaşından bu yana küresel piyasalardaki yaşanan çok sayıda çalkantıya ilave olarak yaşadığımız hain darbe girişimi, sanayi üretimi, yatırım hacmi, döviz kuru ve faiz gibi temel iktisadi göstergelere olumsuz yansıyor.

Toplumu en çok ilgilendiren istihdam alanında da benzer bir bozulma var. Mevsim etkilerinden arındırılmış verilere göre tarım dışı işsizlik oranı yılın başında yüzde 12 seviyelerinde iken sonbaharda yüzde 13,5'e ulaşmış durumda.

Bu dönemde istihdam tarımda 57 bin, hizmetlerde 15 bin artmış; sanayi sektöründe ise 30 bin azalmış. Sanayi sektörlerindeki sıkıntı istihdama da yansımış durumda.

Küresel krizin başladığı ABD'deki işsizlik oranları ile karşılaştırıldığında ilginç bir durum ortaya çıkıyor. ABD, uyguladığı politikalar sayesinde işsizlik oranını kriz öncesi düzeyine düşürdü. Oysa Türkiye'deki işsizlik oranı küresel krizden önceki işsizlik oranından iki puan daha yüksek.

Başkasında çıkan krizden etkilenen Türkiye'de işsizlik oranı kriz öncesindeki düzeyini aşmış durumda ve döviz kurlarındaki son sıçramanın tüketim ve yatırım harcamaları üzerine negatif etkileri de henüz tam yansımış değil.

Açıklanan 2016 yılının üçüncü çeyrek büyümesine ilişkin veriler de ekonomide bir yavaşlama olduğunu gözler önüne seriyor. Özel tüketim durgun seyrediyor, kamu harcamaları hız kesmiş durumda, özel yatırımlar

M. Rifat HİSARCIKLIOĞLU

TOBB Başkanı
Avrupa Ticaret ve Sanayi Odaları Birliği
(Eurochambres) Başkan Yardımcısı
İslam Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası (ICCIA) Başkan Yardımcısı ve
Milletlerarası Ticaret Odası (ICC) Yönetim Kurulu Üyesi
baskanlik@tobb.org.tr

ise geriliyor. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış reel ihracat endeksi de üçüncü çeyrekte azaldı. Dolayısıyla net dış ticaretin büyümeye katkısı da sınırlı kalacak gibi görünüyor.

Yapısal dönüşüm sürecini devam ettiremediğimiz için büyüme oranımız 2008-2016 döneminde 2002-2007 dönemine göre yarı yarıya düştü. Üstelik teknolojik dönüşüm için daha fazla yabancı sermaye yatırımına ihtiyaç duyuyoruz. Ama iş ve yatırım ortamında da rakiplerimizin gerisinde kalmış durumdayız. Dolayısıyla sadece yabancılar değil Türkler bile yatırım yapma konusunda daha çekingen davranıyor.

2012-2016 döneminde milli gelirimizin yıllık ortalama artışı yüzde 3. Aynı dönemde özel sektörün yatırımları reel olarak artmadı ve aynı seviyede kaldı. Hatta makine teçhizat yatırım harcamaları düştü. Böyle bir ekonomide doğal olarak işsizlik oranı düşmüyor. Demek ki bir an önce tekrar yatırım yapılır bir ülke haline dönmemiz gerekiyor.

Bunun çözümü ne yazık ki teşvikleri artırmak ve faizleri düşürmek ile sağlanabilecek kadar kolay değil. Faizlerin düşmesi elbette olumlu ama tek başına yeterli gelmeyecek. Zira hâlihazırda kredi hacmi toplam mevduat miktarının üzerinde ve bankaların ilave kredi verebilmesi için ilave kaynak bulmaları gerekiyor. Faizler düşerken mevduat faizleri de düşüyor ve halkın mevduat arzı da azalıyor.

Öte yandan dış kaynak bularak içerideki kredi artışını finanse etmek de giderek güçleşiyor. Dünyadaki gidişat bizim gibi dış finansmana bağımlı ülkelerin taze kaynak bulmakta zorlanacakları bir döneme girdiğimizi işaret ediyor.

Dolayısıyla ekonominin daralmasını önlemek için reel sektör ve vatandaşlar üzerindeki vergi oranlarının düşürülmesi, sektöre ve ihracata özel teşvik düzenlemeleri gibi adımlara ihtiyaç var.

Ancak bunlar yapılırken kamudaki tasarrufların artırılarak mali disiplinin korunması ve bütçe açığının makul seviyelerde tutulması gerekiyor. Zira artacak bütçe açığı, borçlanma ihtiyacını yükselteceğinden ülke riskinin ve dolayısıyla faizlerin de yukarı gitmesine yol açar ve tüm yapılanlar boşa gider.

Ekonomiye yeniden dinamizm kazandırmanın kalıcı ve sağlıklı yoluysa kurumlarımızı yeniden ayağa kaldırmaktan ve kurumsal kapasitemizi güçlendirmekten geçiyor. Hep vurguladığımız gibi, güçlü ekonomi ve kaliteli demokrasi, birbirini tamamlar, biri olmadan diğeri de olmaz. Bugün Türkiye'nin temel problemi de politik istikrar yakalanmasına karşın, politika istikrarını kaybetmiş olmasıdır.

Demek ki öncelikle itibarı iyice zedelenmiş hukuk sistemimizi, çağın gerisinde kalmış eğitim sistemimizi yeniden inşa etmek, bir daha devlet yapısı içinde paralel oluşumlara izin vermeyecek bir kamu idaresi sistemini tasarlamak zorundayız. Yoksa sekiz yıldır saplanıp kaldığımız orta gelir tuzağından başka türlü çıkamayız.

Elbette tüm bunlar bir anda hayata geçecek kadar kolay değil. Ama bu hedef doğrultusunda harekete geçtiğimizi, belli adımlar atmaya başladığımızı göstermek bile, ülkemize yönelik algıları olumlu yönde etkileyecek, olumsuz algı operasyonlarını boşa çıkaracaktır. Dolayısıyla Türkiye bir an önce sakinleşip, normalleşip, yapısal reform gündemine dönmelidir.